



FRIVILLIGHETNORGE

PROTOKOLL FRA ÅRSMØTET 25.4.2006 kl. 13 - 16
Oslo Kongressenter, Auditoriet

Til stede:

MEDLEMSFORENINGER

- | | |
|--|-----------------------------------|
| 1. ADHD-foreningen | v. Dag Pagander |
| 2. Amnesty Intl. Norge | v. Knut Torshaug, Sven Mollekleiv |
| 3. Blå Kors | v. Geir Gundersen |
| 4. Care Norge | v. Kjell Stokkvik |
| 5. Fadderbarnas Framtid | v. Tanja Krangnes |
| 6. Folkeakademienes Landsforbund | v. Pål Djuve |
| 7. Flyktningehjelpen | v. Tom Kristensen |
| 8. Forbundet mot Rusgift | v. Frode Skjelbred |
| 9. Frelsesarmeen | v. Egil Hognerud, Erling Mæland |
| 10. Funksjonshemmedes fellesorganisasjon | v. Åsta Talestrand |
| 11. Friluftslivets Fellesorganisasjon | v. Harald Tronvik |
| 12. IOGT | v. Ole Gunnar Monsen |
| 13. Juvente
Bergland | v. Gro Talsethagen, Odrun |
| 14. KA-Kirkelig arbeidsgiverforening | v. Stine Frimann |
| 15. Kirkerådet | v. Synnøve Hinnland Stendal |
| 16. KNIF | v. Claes Lampi |
| 17. LHL | v. Knut Blutecher |
| 18. Lions Club International | v. Egil Moe-Helgesen |
| 19. LNU | v. Inge Carlén, Trond Enger |
| 20. Misjon uten Grenser | v. Martin Aarflot |
| 21. Motorførernes Avholdsforbund | v. Olav Veimode |
| 22. Nasjonalforeningen for folkehelsen | v. Jon Langballe |
| 23. Natur og Ungdom | v. Randi Alsos, Ingunn Blekhus |
| 24. NOK | v. Nils Seland |
| 25. Noregs Ungdomslag | v. Marit Jakobsen |
| 26. Norges Blindforbund
Aak | v. Gunnar Haugsveen, Karsten |
| 27. Norges Bygdekvinnelag | v. Ellen Klynderud |
| 28. NIF
Riksfjord Sporseem | v. Karin Merou, Kathinka |
| 29. Norges KFUK-KFUM | v. Bernd Klare |
| 30. Norges KFUK-KFUM speidere | v. Ole Inge Bekkelund |
| 31. Norges Kristelige Student og Skoleungdomslag | v. Kjell Tore Omland |
| 32. Norges Kulturvernforbund | v. Pål Giørtz |
| 33. Norges Kvinne og familieforbund | v. Kirsten Hagen |
| 34. Norges Musikkorpsforbund | v. Ole Nilsen |
| 35. Norges Røde Kors | v. Einar Bjor, Trygve Nordby |



36. Norges Korforbund
37. Norges Velforbund
38. Norsk Bridgeforbund
39. Norsk Folkehjelp
40. Norsk Luthersk Misjonssamband
41. Norsk Musikkråd
42. Norsk Pensjonistforbund
43. Norsk Skoleorkesterforbund
44. Norsk Teaterråd
45. Norske 4H
46. Noske kvinners Sanitetsforening
47. Redd Barna
48. Solgården BA
49. Stiftelsen Kirkens Bymisjon
50. NaKuHel
Andersen
51. SOS Barnebyer
52. SON
53. Kreftforeningen
Ryel

- v. Geir Arne Servan
- v. Einar Bjorbek
- v. Rune Handal
- v. Bjørn Pettersen
- v. Morten Pettersen
- v. Morten Hagevik, Terje Adde
- v. Camilla Ruud
- v. Terje Winther
- v. Christin Sund
- v. Astrid Solberg
- v. Lilian Vilnes
- v. Ole Kleppe
- v. Gunnar Strømme
- v. Hans Jakob Torkildsen
- v. Grete Mattismoen, Nils Jørgen
- v. Svein Grønnern
- v. Rolf Solvang
- v. Hans Jørgen Stang, Anne Lise

ANDRE

Birgitte Brekke, daglig leder
 Kristen Ulstein, styresekretær inntil 1.4.06
 Sindre Rikheim (LNU) , assisterende dirigent
 Camilla Øvald Bakken (LNU), dirigent
 Leif Wien Jensen (FIO) observatør

SAK NR. 1 GODKJENNING AV FULLMAKTER

Styreleder Svein Mollekleiv leste opp navn på samtlige medlemsforeninger som hadde registrert seg som deltakere i inngangen, og ba om tilslutning til at dette ble ansett som opprop.

Ingen ba om ordet.

VEDTAK:

Møtes settes med 53 stemmeberettigete medlemsorganisasjoner.

SAK NR. 2 GODKJENNING AV INNKALLING OG SAKSLISTE

Styreleder Sven Mollekleiv viste til at nytt utkast til dagsorden som inkluderte valg, var blitt delt ut til deltakerene ved registrering.

Ingen ba om ordet.

VEDTAK:

**Møtet er lovlig innkalt – i henhold til fastsatte frister - og kan settes.
 Styrets forslag til dagsorden godkjennes.**



SAK NR. 3 VALG AV REFERENT OG TRE REPRESENTANTER TIL Å SKRIVE UNDER PROTOKOLLEN

Styreleder Sven Mollekleiv foreslo at salen også skulle velge dirigenter til møtet.

Ingen ba om ordet.

VEDTAK:

Til referent velges: Daglig leder Birgitte Brekke

Til å signere protokollen velges: 1) Odrun Bergland, Juvente 2) Pål Giørtz, Kulturvernforbundet og 3) Ole Nilsen, Norges Musikkorpsforbund

Til dirigenter velges: Camilla Øvald Bakken og Sindre Rikheim, begge ansatt i LNU.

STYRELEDERENS TALE TIL ÅRSMØTE

Styreleder Sven Mollekleiv oppsummerte fra tiden som er gått siden starten i september 2005: Det er etablert nettverksgrupper for Inntektsbringende arbeid, Statens forhold til de frivillige organisasjonene og Forskning på frivillighet. I tillegg er det etablert arbeidsgrupper på temaene moms og frivillighetsregisteret. Sekretariatet er etablert i Storgt. 10b med gode møteromsfasiliteter, og en daglig leder er ansatt fom. 3. april. Styrelederen fokuserte videre på momssaken, portosaken, behovet for forskning på frivillighet og forslaget til Frivillighetspolitisk plattform i sin tale til landsmøtet. Han orienterte om regjeringens forslag til lov om registrerte innsamlingsaksjoner som vil bli behandlet i nettverksgruppe inntektsbringende arbeid, og ba om landsmøtets tilslutning til at Frivillighet Norge reagerte på at organisasjonene ikke var blitt inkludert på et tidligere tidspunkt i prosessen, omgående.

SAK NR. 4 ÅRSMELDING FOR 2005

Nestleder Anne Lise Ryel presenterte årsmeldingen.

Følgende hadde ordet:
Harald Tronvik, FRIFO

VEDTAK:

Det framlagte forslaget er Frivillighet Norges årsmelding for 2005.

SAK NR. 5 REGNSKAP FOR 2005

Kristen Ulstein som har fungert som styresekretær i perioden september 2005 – mars 2006, la fram regnskapet.

Han viste til at revisorerklæring var blitt delt ut til deltakerne i forbindelse med registrering.



Ulstein understreket at det ble foretatt innkjøp i tilknytning til etableringen av nytt kontor mot slutten av 2005. De facto var derfor hele budsjettet for 2005 brukt opp 4. januar 2006.

VEDTAK:

Det framlagte forslaget til regnskap fastsettes som Frivillighet Norges regnskap for 2005.

Årsmøtet tar revisorerklæringen til etterretning.

SAK NR. 6 BUDSJETT FOR 2006 – INKL. VEDTAKELSE AV KONTINGENT FOR 2006

Kristen Ulstein som har fungert som styresekretær i i perioden september 2005 – mars 2006, la fram budsjettforslaget.

Følgende hadde ordet:

Nils Jørgen Andersen, NaKuHel

Harald Tronvik, FRIFO

Marit Jakobsen, Noregs Ungdomslag

VEDTAK

Det foreslåtte budsjettet fastsettes som budsjett for Frivillighet Norge i 2006.

Kontingentsatsene videreføres på samme nivå som i 2005 og kontingenten kreves inn i løpet av august. Oppdaterte data om driftregnskaper for 2005 samles inn i løpet av 1. halvår.

SAK NR. 7 VALG

Valgkomiteens forslag var blitt delt ut til deltakerene i forbindelse med registrering. Leder av valgkomiteen Harald Tronvik presenterte forslaget.

VEDTAK:

På grunn av forskyvning av møtetidspunkt for årsmøtet fra stiftelsesmøtet i september 2005 til ordinært årsmøte i april 2006, anser årsmøtet at funksjonstiden for det sittende styret blir i korteste laget. Som en følge av dette velger årsmøtet å gjøre et unntak fra vedtektene og forlenge dette styrets funksjonstid med ½ år slik: de tillitsvalgte som har funksjonstid 1 år er på valg i 2007, de som har funksjonstid 2 år er på valg i 2008.

Revisor og valgkomites funksjonstid forlenges på samme måte, og velges først på nytt i 2007.

Årsmøtet velger Ole Jørgen Krohn-Nydal som nytt styremedlem for 1 år, som erstatning for Turid Dankertsen.

SAK NR. 8 FRIVILLIGHETSPOLITISK PLATTFORM

Styremedlem Svein Grønnern som har ledet arbeidsgruppen som har hatt ansvaret for utarbeiding av plattformen, presenterte forslaget.

Daglig leder Birgitte Brekke holdt et kort innlegg.



Følgende hadde ordet i debatten som fulgte:
Geir Gundersen, Blå Kors
Claes Lampi, styret i Frivillighet Norge
Nils Seland, NOK
Harald Tronvik, FRIFO
Marit Jakobsen, Noregs Ungdomslag
Kristin Sund, Teaterrådet
Ole Nilsen, Norges Musikkorpsforbund
Rolf Solvang, SON
Geir Arne Servan, Korforbundet
Sven Mollekleiv, styreleder i Frivillighet Norge

Harald Tronvik ba om at hans forslag ble oversendt styret.

Alle forslagene til endringer i plattformen samt navn på forslagsstilleren følger som vedlegg 1. til protokollen.

Endelig Frivillighetspolitisk plattform følger som vedlegg 2. til protokollen.

VEDTAK:

Alle skriftlige endringsforslag ble vedtatt innbakt i utkast til frivillighetspolitisk plattform.

Styret skal vurdere å utarbeide en kortversjon av plattformen, bruken av begrepet frivillighetsdepartement og å foreta endringer i pkt 4 og 9, i tråd med forslaget fra Harald Tronvik, FRIFO.

STATSRÅD TROND GISKES TALE TIL ÅRSMØTET

Statsråden hilste årsmøtet. Han så fram til god dialog mellom Frivillighetsdepartementet som har koordinasjonsansvaret for statens relasjoner med de frivillige organisasjonene, og Frivillighet Norge som koordinator fra frivilligeten.

SAK NR. 9 EVENTUELT

Det var ikke meldt saker til denne posten.

SIGNATURER

Pål Giørtz

Odrun Bergland

Ole Nielsen



VEDLEGG 1 TIL PROTOKOLL FRA ÅRSMØTET 2006

Sak 8: Endrings- og strykningsforslag Frivillighetspolitisk plattform

1. Sted i dokument: Punkt 1.3 Eierskap til frivillighetsregisteret

Forslag: Hele avsnitt 1.3 *Eierskap* slettes og erstattes med følgende setning:

”Frivillighetsregisteret bør organiseres, tilrettelegges og lokaliseres på en slik måte at det ivaretar organisasjonenes behov for forenkling og funksjonalitet. Det er derfor viktig at de frivillige organisasjonene selv er med i utformingen og etableringen av registeret.”

Begrunnelse: Arbeidet med frivillighetsregisteret er en prosess som er i gang både i det offentlige og i Frivillighet Norge. Derfor er det på dette stadiet uklokt å binde Frivillighet Norge til et avgrenset syn på eierskapet av frivillighetsregisteret. Hvor registeret vil bli plassert er viktig, men det er delte meninger om hva som er best. En frivillighetspolitisk plattform må være et dokument som høy grad av konsensus om. Lokalisering av frivillighetsregisteret er imidlertid en uavklart sak som bør behandles av Frivillighet Norges arbeidsgruppe for frivillighetsregister, samt av de enkelte frivillige virksomhetene.

2. Sted i dokument: Punkt 2.1 Merverdiavgift andre avsnitt

Forslag: Setningen etter komma på slutten av linje 234 slettes (“...*fortrinnsvis etter en fradragsmodell der frivilligheten blir gitt de samme vilkår som andre sektorer.*”). Dette krever enkelte justeringer i resten av avsnittet. Hele avsnitt to fra dagens linje 232-239 justeres til følgende ordlyd:

”Kompensasjonsordningen for moms på tjenester har hatt stor betydning for mange organisasjoner, men har ikke vært tilstrekkelig forutsigbar. Innenfor rammene av et fremtidig frivillighetsregister åpner det seg mange muligheter for en bedre ordning. Det er viktig at ordningen blir enkel og ubyråkratisk og tar hensyn til små amatørorganisasjoner med lav kontinuitet så vel som store og profesjonelle organisasjoner. Kartleggingen av hvordan denne ordningen skal utformes skal ha høy prioritet for Frivillighet Norge.”

Begrunnelse: Frivillighet Norge er godt i gang med å utrede en varig ordning for merverdiavgift for frivillig virksomhet. Utredningen vil bli sendt på høring til alle frivillige virksomheter straks det er klart, sannsynligvis før sommeren. Utredningen vil presentere flere ulike løsninger til reduksjon av merverdiavgift, der fradragsmodellen er en av dem. Det er derfor uklokt av årsmøtet å binde Frivillighet Norge til en modell for reduksjon av merverdiavgift før utredningen har vært til høring hos de berørte organisasjoner.

Forslagstiller:
Claes Lampi



3 Sted i dokument - linje 115.

Kulturbygg/kulturelle samlingssteder

Historisk sett, er det først og fremst frivillig sektor som har forsynt Norge med kulturelle samlingssteder. Det er bare gjennom de siste 10-årene at det offentlige - i noen grad - har gått inn i denne oppgaven ved å bygge kommunale kulturhus. Det finnes flere tusen større og mindre kulturbygg i landet som er bygget og drevet av frivillige organisasjoner - de fleste med liten eller ingen offentlig støtte. Både samfunnsøkonomisk og kulturelt må denne formidable innsats bli belyst og verdsatt gjennom framtidig kulturpolitikk.

Forslagsstiller:

Nils Seland

Nettverk for organisasjonseigde kulturbygg (NOK)

www.kulturbyggnett.no

Tel. 9066 6867

4. Sted i dokument - linje 361, etter punktum.

Spillinntekter som finansieringskilde i frivillige organisasjoner og statens forhold til dette bør avklares så snart som mulig.

Forslagsstiller:

Ole Nilsen, Norges Musikkorpsforbund?

5.1 Linje 10 og 5 ord på linje 11 strykes (går under mange betegnelser og).

5.2 Setningen fra linje 12 til 13 strykes:

”Frivillig sektor spenner over et mangfold

Forslagsstiller:

Rolf Solvang, SON

6. Sted i dokument – punkt 8, side 10

”Frivillighet Norge registrerer regjeringens arbeid med å etablere en generell kulturlov. Frivillighet Norge vil følge dette arbeidet tett for å sikre at loven kommer det frivillige kulturlivet til gode”.

Forslaget settes inn under ”Lokal frivillighetspolitikk”, i punkt 8, for eksempel i linje 503

.....



Forslagsstiller:
Geir Arne Servan, Norges Korforbund

7. 1: I første avsnitt under frivillighetspolitiske målsetninger og tiltak, linje 219

I første avsnitt under frivillighetspolitiske målsetninger og tiltak presiseres at Kultur- og kirkedepartementet er tillagt koordinering for frivillighetspolitikken.

7.2: Under punkt 4, inntektsbringende arbeid:

Bes tas inn en presisering av at man erkjenner en grense mot virksomhet som kan være konkurransevidende i forhold til økonomisk virksomhet som ikke er en del av organisasjonens primære virksomhet

7.3: Under punkt 9 – linje 483

Tas inn et underpunkt 9.2 om funksjonshemmede.

7.4: Det utarbeides en kortversjon

Forslagsstiller:
Harald Tronvik, Friluftslivets fellesorganisasjon

8.

Side 1, linje 21:

Nytt avsnitt: frivilligheten representerer en unik mangfoldighet. Det frivillige kulturfeltet innehar kulturkompetanse det ikke finnes andre steder, heller ikke i forvaltingsapparatet.

Forslagsstiller:
Christin Sund

9.1: Side 10, linje 489:

Setning etter komma strykes

9.2: Linje 496, punkt 10.1: økt fokus på opplæring i frivillige organisasjoner.

Tidligere punkt 10.1 tas helt ut og erstattes med følgende:

”Frivillighet Norge mener at opplæring i org. Er svært viktig for kulturoplæringen i samfunnet. Det er derfor nødvendig å få fram sammenhengen mellom kunnskapsformidlingen i org. Lokalt og nasjonalt, og et levende (lokalt) kulturliv.

Mye av den kompetansen org. Innehar finnes ikke i andre strukturer og må dokumenteres og synliggjøres også i sentrale offentlige styringsdokumenter.”

Forslagsstiller:
Marit Jakobsen, Noregs Ungdomslag



Landskap i brytning

Plattform for ny frivillighetspolitikk

vedtatt på årsmøtet i Frivillighet Norge 25. april 2006

Det frivillige Norge

Frivilligheten i Norge spenner over et mangfold av oppgaver, verdier og strukturer. Felles for sektoren er at den verken kan defineres under offentlig virksomhet eller privat næringsliv. Derfor er det for Frivillighet Norge avgjørende at det legges til rette for sektorens egenart. Frivillig sektor skal stå på egne bein, og ikke være prisgitt rammer og regler tilpasset andre deler av samfunnet.

Frivillige virksomheter tilfører unike verdier til samfunnet. De er samfunnsbyggende og spiller en viktig rolle i den nordiske demokratiske modellen. De er pådrivere og danner kanaler inn i demokratiet for interessegrupper og engasjerte borgere, men legger også til rette for opinionsdannelse og demokratiforståelse blant sine aktive. Frivilligheten representerer en unik mangfoldighet. Det frivillige kulturfeltet innehar kulturkompetanse som ikke finnes andre steder, heller ikke i forvaltingsapparatet.

Frivilligheten skaper identitet og fellesskap mellom mennesker. Den øker sosial kapital og er viktig som kunnskapsformidler og kulturbærer. Gjennom frivilligheten skapes forståelse og toleranse i menneskers møte med hverandre, og det er her samfunnets kulturelle grunnlag blir lagt.

Frivillige organisasjoner er pionerer som setter i gang der andre venter. De samler inn store beløp til samfunnsnyttige formål, midler som bidrar til å løse samfunnsoppgaver og som tilfører merverdi til en rekke offentlige tjenester. Både i inn- og utland utfører organisasjonene tjenester som uten frivillige bidrag ville vært dyrere i pris og fattigere i innhold – samtidig som mennesker får gleden av å delta i meningsfylt arbeid. Innen kulturfeltet bygger frivillig arbeid basis og bredde for en rekke kulturelle og kunstneriske ytringsformer, og sprenger grenser mot og sikrer rekruttering både for profesjonell idrett og kultur.

Og ikke minst skaper det frivillige arbeidet et lokalt aktivitetsnivå og et engasjement som beriker ethvert lokalmiljø, og som har stor verdi for den enkelte. Dette arbeidet skaper levende samfunn, er kanaler for utfoldelse og gjør hverdagen rikere for borgerne, enten de deltar i frivillighet selv eller de er mottakere og får glede av andres frivillige engasjement. Slik har det frivillige arbeidet en betydelig egenverdi, men sparer også samfunnet for kostnader gjennom forebygging.



Et levende samfunn trenger en vital frivillig sektor med arenaer for mennesker som vil bruke egen tid og egne ressurser til å skape et bedre liv for seg selv eller andre uten tanke på fortjeneste. Dersom myndighetene og samfunnet for øvrig vil ta vare på disse verdiene, krever det at man legger til rette for at frivilligheten kan få utvikle seg på egne vilkår, styrt av de frivillige selv. Politikken må formes etter den frivilligheten som er, og ikke den man til enhver tid ønsker skal være.

Hva vi vet og hva vi ikke vet

Om lag halvparten av befolkningen i Norge er engasjert i frivillig arbeid, tilsvarende 115 000 årsverk. Målt på en annen måte tilsvarer den frivillige innsatsen 26 fulltidsansatte per 1000 borgere, som er blant de høyeste andelene i verden – gjennomsnittet i EU er 20 ansatte per 1000 borgere.¹ Av tredje sektors totale arbeidskraft utgjør innsatsen fra frivillige 63 prosent – på verdensbasis er det samme tallet 38 prosent.² Nordmenn er også relativt sterkt engasjert som medlemmer i frivillige organisasjoner. Samlet har organisasjonene rundt 8,4 millioner medlemmer i Norge – nesten to medlemskap per borger.³

Frivillig sektor er dessuten store i sysselsettingssammenheng. Sektoren utgjør 66 000 årsverk, og er dermed større enn for eksempel nærings- og nytelsesmiddelindustrien. Frivillig sektor utgjør 3,9 prosent av alle sysselsatte utenom jordbruket. Til sammenligning gjennomsnittet i EU er på 7 prosent.⁴ Det er særlig innen utdanning og forskning og sosiale tjenester at sysselsettingsgraden er høy. Velferdsfeltet utgjør 56 prosent av sysselsettingen innen frivillig sektor.⁵ Frivillige virksomheter genererer også merverdi gjennom sysselsettingen. Et ansatt årsverk er regnet å utløse flere årsverk i ulønnet frivillig innsats.

Frivillige organisasjoner forvalter også svært store beløp – både innsamlede og offentlige midler. Sektoren har en omsetning nær 40 milliarder kroner, eller 3,7 prosent av BNP.⁶ Sektoren er – kanskje overraskende – nokså økonomisk selvstendig. Kun 35 prosent av frivillige virksomheters inntekter er offentlige midler, som er lite sett i forhold til andre land. I EU er gjennomsnittet 55 prosent. Gaver fra private utgjør i Norge ni prosent, mens salgsinntekter og avgifter står for hele 56 prosent. EUs tilsvarende gjennomsnitt er kun 38 prosent.⁷

Tallene viser en sektor som i komparativ sammenheng er stor, med en viktig andel av landets økonomi og arbeidsstokk. Ikke minst er dette fordi sektoren har et svært stort innslag av frivillig innsats sammenlignet med andre land. De viser dessuten at sektoren som helhet er økonomisk selvstendig, og i stor grad tar ansvar for egne inntekter. Imidlertid viser tallene også at det er et stort behov for mer forskning på feltet. Det mest robuste tallmaterialet som foreligger er allerede i ferd med å bli utdatert, og det er helt nødvendig at det blir tatt i bruk

¹ Sivesind, Lorentzen, Selle, Wollebæk 2002: *The Voluntary Sector in Norway. Composition, Changes and Causes* s. 38-39. Oslo: Institutt for samfunnsforskning.

² Salomon, Sokolowski m.fl 2004: *Global Civil Society. Dimensions of the Nonprofit Sector* s. 21. Bloomfield: Kumarian Press.

³ Sivesind, Lorentzen m.fl 2002: s. 39

⁴ Ibid. s. 37

⁵ Sivesind, Karl Henrik 2002: *Sysselsetting i frivillig sektor i Søkelys på arbeidsmarkedet 2002* s. 150.

⁶ Sivesind, Lorentzen m.fl 2002: s. 37

⁷ Ibid. s. 57



verktøy som kan gjøre frivillighetsforskningen og synliggjøringen av den frivillige verdiskapingen til en kontinuerlig prosess.

Det er avgjørende at frivillig sektors betydning og omfang blir dokumentert også på andre områder enn de økonomiske. Frivilliges deltakelse er viktig og interessant fra mange perspektiver – ikke bare når det gjelder antall timer brukt på frivillighet, men også når det gjelder eierskap til frivilligheten, engasjement rundt spørsmål knyttet til frivillig virksomhet, grad av demokratiutvikling, helseforebyggende effekter – altså både skjult og synlig verdiskaping. Det er dessuten en kjensgjerning at det er store deler av frivillig sektor som trenger å synliggjøres både i samfunn og i statistikk. Dette gjelder både mindre, lokale kulturgrupper så vel som det mangfoldet av organisasjoner som representerer det flerkulturelle Norge. Den nye frivilligheten skaper også vesentlige verdier for samfunnet.

Styrke gjennom endring

Sivilsamfunnet og frivilligheten er i stadig endring, og dette oppleves ulikt blant ulike organisasjoner. Mange organisasjoner er i medlemsmessig vekst. Særlig idretts-, fritids- og kulturorganisasjonene opplever mange nye medlemmer, mens for barne- og ungdomsorganisasjonene er aktiviteten stabil.

Fellesskapskulturen og dugnadsviljen er fortsatt sterk i Norge og har tiltrekningskraft på enkeltindividet. Men det enkelte menneske er ikke i like stor grad som tidligere villig til å kjøpe helhetlige og ideologiske pakkelsninger når de engasjerer seg. Dette merker også frivillig sektor. Mange vil ha muligheten til å engasjere seg i kortvarige og mer uforpliktende sammenhenger. Dette får konsekvenser for hvordan frivillige sektor organiseres og for hvilke behov som oppstår innenfor de ulike organisasjonene.

Tradisjonelt har demokratiske og hierarkiske nasjonale organisasjoner utgjort en betydelig samfunnsmessig maktfaktor i Norge. På noen områder er denne maktfaktoren svekket ettersom mange av disse organisasjonene har opplevd sviktende medlemstall og mangel på nyrekruttering. Særlig tradisjonelle misjonsforeninger, ulike politiske organisasjoner og avholdsbevegelsen har vært utsatt for dette. Men bildet er ikke entydig. Dette illustrerer at frivilligheten er mangfoldig, og at det for mange organisasjoner er en utfordring fremover å knytte nye bånd mellom medlem og organisasjon.

Historisk sett, er det først og fremst frivillig sektor som har forsynt Norge med kulturelle samlingssteder. Det er bare gjennom de siste 10-årene at det offentlige - i noen grad - har gått inn i denne oppgaven ved å bygge kommunale kulturhus. Det finnes flere tusen større og mindre kulturbygg i landet som er bygget og drevet av frivillige organisasjoner - de fleste med liten eller ingen offentlig støtte. Både samfunnsøkonomisk og kulturelt må denne formidable innsats bli belyst og verdsatt gjennom framtidig kulturpolitikk

Frivillig sektor i Norge er blant de mest tilpasningsdyktige i verden. Nye organisasjonsformer har kommet til og utgjør nå en stadig viktigere del av frivilligheten. For det første har det oppstått et betydelig innslag av nettverk og paraplyer som særlig fungerer som bindeledd og koordineringsorganer for ulike deler av den etablerte frivilligheten. For det andre er det en økende tendens til at mange organisasjoner særlig innenfor sosiale og humanitære områder velger å organisere seg som stiftelser. For det tredje velger stadig flere å aktivisere seg gjennom løst organiserte lokale aksjoner og ad hoc-grupper, ofte i tillegg til tradisjonell





Produsenter av velferds- og sosiale tjenester preges av andre utfordringer. Frivillig sektor var pionerer i utviklingen av mye av velferdstilbudet som nå regnes som et offentlig ansvar. I norske kommuner er det en økende bevissthet rundt betydningen av frivillig sektor når det gjelder velferdstilbudet. Med reformer i offentlig sektor får virksomhetene nye utfordringer. Frivillig sektor møter en stadig mer instrumentelt orientert motpart. Økende grad av tjenestebestilling og konkurranse gjør at virksomhetene må kjempe mot offentlige og kommersielle aktører, ofte om tjenester de selv har iverksatt og driftet gjennom mange tiår. Dette kan skape uforutsigbarhet og true egenarten til tredje sektor som aktør i dette markedet, både verdimessig, ideologisk og når det gjelder å kunne gi alternative tilbud.

Frivilligheten forandrer. Den forandrer samfunnet gjennom tiltak frivillige organisasjoner tar initiativ til og gjennomfører. Den forandrer menneskene som involverer seg gjennom å utvide deres kompetanse og sosiale kapital. Og den forandrer seg selv i takt med samfunnet for øvrig. Frivillighetens utfordring vil være å møte endringene i på en måte som ivaretar dens egenart og dens verdigrunnlag – som samfunnsbygger, identitetsskaper, kulturbærer, kunnskapsformidler, pioner og uegennyttig entreprenør. Derfor må frivilligheten ivareta sin åpenhet og inkluderingsvilje. Det er ikke bare viktig hva stat og kommune vet om frivillig sektor, men også hva folk som bor i kommunene vet.

Et vitalt samfunn trenger en levende frivillig sektor der mennesker engasjerer seg og bruker sin tid og sine ressurser av andre motiv enn egennytte. For å videreføre frivillighetens unike samfunnsoppgaver og for å videreutvikle sine virksomheter til å kunne skape merverdi for samfunnet på flere områder, har både frivilligheten selv og myndighetene et ansvar. Men det er frivilligheten selv som skal definere sitt virkeområde. Politikken må følge den frivilligheten som eksisterer, og ikke den man ønsker skal eksistere. Det politiske arbeidet som føres, må ha som mål å skape **mer og bedre frivillighet**:

Da frivillighetspolitikken ble inkludert i Kultur og Kirkedepartementets portefølge fikk Norge en for første gang en frivillighetsminister. Dette er et viktig skritt for et mer helhetlig og

ryddig forhold til frivillig sektor. Ansvar for myndighetenes forhold til sivilsamfunnet ble med dette samlet i ett departement. Det må imidlertid understrekes at departementet ikke må bli et redskap for strømlinjeforming og ensretting av frivilligheten. Departementet må utvise fleksibilitet og kompetanse og innrette sin myndighetsutøvelse etter det mangfoldet som finnes. Det er fortsatt store utfordringer når det gjelder kunnskapsflyt og samordning over departementsgrensene.

1. Etablering av frivillighetsregister

Frivillighet Norge mener etableringen av et register over organisasjoner og virksomheter i frivillig sektor er avgjørende for sektorens egenart. På denne måten kan man best oppnå stabile og forutsigbare rammevilkår. Registeret bør bli et sentralt virkemiddel for forenkling både for det offentlige og frivilligheten selv. I prosessen frem mot etableringen av registeret er det for Frivillighet Norge avgjørende at de frivillige organisasjonene selv er klare premissleverandører.

1.1 Definisjon og registrering

Et frivillighetsregister vil kreve en juridisk definisjon av hva som går under frivillige organisasjoner og virksomheter. Frivillighet Norge søker at dette blir en definisjon uavhengig av verdisortering, en definisjon tydeligere enn "allmennnyttig", "veldedig", "ideell" og andre begreper som ligger åpne for tolkning. Slike definisjoner vil kunne åpne for mer likebehandling av frivillige virksomheter og kategorier av slike. Definisjonene må ha som utgangspunkt at sivilsamfunnet er mangfoldig både i uttrykk og i engasjement, og dette lavterskel-mangfoldet skal ivaretas. Prinsippet om at registrering skal være en rett og ikke en plikt må ivaretas.

1.2 Forenkling og funksjonalitet

Registeret skal ha en vesentlig nytteverdi gjennom å forenkle de administrative prosessene knyttet til støtteordninger både for organisasjonene og offentlige myndigheter. Dette må være et register som fungerer som frivillighetens ene nødvendige portal for kontakt og rapportering til offentlige myndigheter, og må på denne måten erstatte og ikke supplere organisasjonene og virksomhetenes nåværende registertilknytning. Potensialet for å forenkle organisasjonenes egne prosedyrer bør dessuten kunne utnyttes ved at registeret bør baseres relasjonelt og på denne måten tillate både horisontale og vertikale relasjoner. Slik vil både sentrale og lokale ledd kunne innrapportere, avhengig av organisasjonens egne rutiner og behov. Med en god portalløsning og mulighet for kobling til organisasjonens egne nettsider vil dette kunne utvikles til en tjeneste som også kan benyttes til internrapportering og regnskapskontroll til stor nytte for frivilligheten.

1.3 Eierskap

Frivillighetsregisteret bør organiseres, tilrettelegges og lokaliseres på en slik måte at det ivaretar organisasjonenes behov for forenkling og funksjonalitet. Det er derfor viktig at de frivillige organisasjonene selv er med i utformingen og etableringen av registeret.

2. Skatter og avgifter

Gjennom etableringen av et frivillighetsregister blir det mulig å ramme inn sivilsamfunnet som en reell, egen sektor der frivillige virksomheters særegne behov blir tatt vare på. Frivillig arbeid kjennetegnes ved at mekanismene som gir verdiskaping eller skaper utvikling er



annerledes enn i det offentlige eller private, og Frivillighet Norge søker derfor stabile, forutsigbare og generelle ordninger fremfor særordninger, kompensasjoner og reparasjoner.

2.1 Merverdiavgift

Økninger i mva-satser og innføring av mva på nye områder har medført store ekstrakostnader for frivillig sektor. Samtidig har nesten alle virksomheter i Norge fått fradrag for inngående merverdiavgift. Når frivillig sektor ikke omfattes av dette, oppleves det som en urimelig forskjellsbehandling og skattlegging av frivillig virksomhet. Frivillige virksomheter betaler 25 % mer for varer og mange tjenester enn hva næringsvirksomheter gjør for akkurat de samme produktene. En slik avgiftspolitikkk devaluerer verdien av frivillighet og tar beslag på frivillige gaver som er ment for helt andre formål enn statlig proveny.

Kompensasjonsordningen for moms på tjenester har hatt stor betydning for mange organisasjoner, men har ikke vært tilstrekkelig forutsigbar. Innenfor rammene av et fremtidig frivillighetsregister åpner det seg mange muligheter for en bedre ordning. Det er viktig at ordningen blir enkel og ubyråkratisk og tar hensyn til små amatørorganisasjoner med lav kontinuitet så vel som store og profesjonelle organisasjoner. Kartleggingen av hvordan denne ordningen skal utformes skal ha høy prioritet for Frivillighet Norge.

2.2 Arbeidsgiveravgift

Ansatte i frivillige organisasjoner genererer en samfunnsmessig merverdi som bør stimuleres. Hvert ansatt årsverk i en frivillig virksomhet er regnet til å utløse tre hele årsverk i ulønnet, frivillig innsats. Det eksisterer i dag et begrenset fritak for mindre organisasjoner, men de samme mekanismene gjelder også organisasjoner med flere ansatte. Frivillighet Norge mener på denne bakgrunn at det må utredes en ordning for generelt fritak fra arbeidsgiveravgift for virksomheter tilknyttet Frivillighetsregisteret.

2.3 Forholdet til øvrig lovverk

Frivillighetsregisteret vil kunne gjøre det mulig å forenkle forholdet til flere av lovverkets bestemmelser som regulerer sivile organisasjoners økonomiske betingelser. Blant annet skatteloven, regnskapsloven, arveavgiftsloven og folketrygdloven har alle særskilte formuleringer for frivillig sektor. Flere av bestemmelsene kommer i konflikt med Frivillighet Norges ønske om en frivillighetsdefinisjon uavhengig av verdisortering, og det er derfor nødvendig at dette blir gjenstand for revidering.

3. Offentlige tilskuddsordninger

Mange organisasjoner må i dag forholde seg til prosjektstøtteordninger som finansieringskilde. Dette krever en profesjonalisering som særlig er uheldig for mindre organisasjoner med begrensede ressurser. Resultat- og rapporteringskrav har blitt skjerpet og har byråkratisert forholdet mellom det offentlige og det frivillige. Slike ordninger kan dessuten true organisasjonenes autonomi siden midlene blir styrt til områder som kan være utenfor organisasjonenes primærvirkeområde.

3.1 Mer frihet

Frivillighet Norge mener de offentlige tilskuddsordningene i større grad bør ta form av frie og ubundne midler som frivillige organisasjoner skal ha stor grad av frihet til å forvalte i tråd med eget virksomhetsområde, uten detaljstyrende tildelingsbrev og under et ubyråkratisk forvaltningsregime. Ved forrige koordinering av støttereimet



ble det gitt positive signaler og lovnader om slik endring, men dette har ennå ikke blitt gjort alvor av. Det er dessuten etablert en viss hevd i enkelte av departementenes støtteordninger, hvilket vanskeliggjør nye organisasjoners inntreden. Det må på plass en kritisk gjennomgang av støttereimet fra Frivillighetsmeldingen (St.meld nr. 27 1996-97), og virkningene av denne. I mellomtiden må sektordepartementenes praksis samordnes, fortrinnsvis i en fleksibel retning.

3.2 Grunnlag for utmåling

Frivillighet Norge erkjenner utfordringene knyttet til utmålingen av driftsstøtte for organisasjoner med svært forskjellig medlems- og aktivitetsgrunnlag, og mener at en friere driftsstøtte må innrettes ulikt for organisasjoner i ulike sektorer.

Kulturorganisasjoner og internasjonale bistandsorganisasjoner organiserer eksempelvis sine virksomheter og sine frivillige helt ulikt og er ikke sammenlignbare størrelser i et støttesystem. Støttesystemet må ikke passivisere det frivillige engasjementet verken i form av tid, gaver eller aktivitet.

3.3 Barne- og ungdomsorganisasjoner

Barne- og ungdomsorganisasjonenes støtteordning har andre utfordringer enn tilsvarende ordninger for de fleste organisasjoner rettet mot voksne. Barne- og ungdomsorganisasjonenes demokratistøtteordning er innordnet slik at den gir uttelling for antall medlemmer enten de er aktive eller passive. Mange organisasjoner vil være tjent med å ha ordninger som også reflekterer den reelle aktiviteten. Frivillighet Norge mener at ordningene bør ivareta det mangfoldet som finnes blant organisasjonene, og unngå strømlinjeforming i struktur så vel som aktivitet. Det bør være et prinsipp at støtteordningens rammer utvides når antallet medlemmer den omfatter økes.

3.4 Andre støttetiltak

Prosjekt- og aktivitetsstøtte er ikke en optimal måte å formidle støtte til frivillige organisasjoners kjernevirksomhet. Med forutsetning om en ubyråkratisk forvaltning bør det imidlertid være rom for målrettet støtte til prosjekter som uten å strømlinjeforme organisasjonene bidrar til å utvikle og styrke frivillighetens rolle i samfunnet. For mange virksomheter er det kostbart å holde alle organisasjonsledd oppdatert i en teknologisk utvikling som blir stadig viktigere for kontakten med de frivillige. En prosjektstøtteordning som målbærer systemutvikling og teknologiske investeringer vil være et godt incentiv for demokratiutvikling og samtidig ivareta frivillighetens behov for autonomi.

4. Inntektsbringende arbeid

For en rekke organisasjoner og virksomheter i sivilsamfunnet er det viktig å kunne stå på egne ben, uavhengig av offentlige støtteordninger. Organisasjoner må ha mulighet til å støtte seg på frivillighet og ikke være tvunget inn i entreprenørroller for det offentlige. For å muliggjøre dette må imidlertid rammevilkårene legges til rette for at frivillig virksomhet kan drives på egne premisser.

4.1 Lotterier

Det frivillige Norge har en høy grad av egenfinansiering både av egen drift og av andre samfunnsnyttige tiltak. Organisasjonene må derfor ha gode, stabile og forutsigbare rammebetingelser for inntektsbringende arbeid. Det må være et prinsipp at dersom politiske vedtak endrer disse betingelsene skal det ikke svekke





6. Arveloven

I dag tilfaller arv fra arvlaterer som ikke etterlater seg livsarvinger eller testamente statskassen. Frivillighet Norge ønsker en modell hvor disse midlene kan avsettes i fond for frivillige organisasjoner i Norge, etter modell fra tilsvarende svensk ordning.

7. Mellom stat og marked

Frivilligheten er en egen sektor, uavhengig av markedets eller det offentliges mekanismer og logikk. For Frivillighet Norge er det avgjørende at uavhengigheten og særpreget ikke går tapt dersom rollene som vakthund overfor myndigheter, pioner i samfunnsutviklingen og møteplass mellom mennesker skal beholdes. Det betyr ikke at frivilligheten skal distansere seg fra andre sektorer. Tvert om er det naturlig at det fra alle parter legges til rette for økt samarbeid og partnerskap i ulike prosjekter både på lokalt og nasjonalt plan. Verken stat eller næringsliv bør være bare pengesekker, men samarbeidspartnere for realisering av felles mål og felles gevinst der det er naturlig.

7.1 Anbudsregler

Virksomheter som arbeider i sosial- og velferdsfeltet møter stadig oftere krav om anbud på tjenestene de leverer. Dette innebærer en risiko for at drift av institusjoner med lang historie i frivillig sektor blir overtatt av private eller kommunale tjenestetilbydere. Det finnes åpning i Lov om offentlig anskaffelse for at kommuner kan gi unntak for anbudsrunder for frivillige tilbydere. Frivillighet Norge mener først og fremst at frivillige tjenestetilbydere har et sterkt utgangspunkt for konkurranse med de muligheter som ligger i synliggjøring av merverdien av frivillig engasjement og idealistisk virksomhetsutøvelse. Imidlertid bør kommunene benytte unntaksordningen når denne merverdien ikke lar seg synliggjøre.

8. Lokal frivillighetspolitikk

Det lokale frivillighetsarbeidet er grunnsteinen i de fleste organisasjonenes virksomhet, og for mange er det vel så viktig at dette arbeidet har gode rammevilkår som at de nasjonale rammene er romslige. En lokal frivillighetspolitikk handler om at kommunene har et helhetlig og tverrsektorielt forhold til frivillig sektor, at det er klare retningslinjer for tildeling av støtte, at kommunen tilrettelegger for utfoldelse av levende frivillig virksomhet, at det etableres møteplasser for dialog og at alt dette bygger på gjensidig respekt for hverandres roller og egenart.

8.1 Frivillighetssentraler

Frivillighetssentralene har vært viktige i den offentlige frivillighetspolitikken og mange har gått i retning av å bli åpnere og mer mangfoldige nærmiljøsentraler. Fra begynnelsen av var det meningen at de frivillige organisasjonene skulle være med og legge premissene for utviklingen av disse sentralene. Imidlertid opplever en del organisasjoner at sentralene blir mer en konkurrent enn en støtte i forhold til lokal frivillighetsmobilisering, og at flere sentraler har en uklar rolleavklaring mellom offentlig og frivillig virksomhet. Det er behov for en debatt om sentralenes rolle og legitimitet. Frivillighet Norge mener sentralene fremdeles må være klart forankret i frivillig sektor og at nye sentraler fortrinnsvis bør etableres med frivillig eierskap.

8.2 Kulturtilbud

Organisasjonene er en fundamental søyle i kulturtilbudet i de fleste kommuner og må dermed være viktige deler av lokal kultursatsing. Forutsetningen for en samordnet kommunal kulturoppklæring er et tett samarbeid mellom offentlig støtte og engasjement





få dokumentert denne samfunnssektorens samlede betydning og omfang. Vi trenger kunnskap om hvilke merverdier samarbeid mellom offentlig og frivillig sektor tilfører det offentlige tjenestetilbudet og hvordan disse merverdiene kan maksimeres. Vi bør få analyser av endringer over tid når det gjelder statens forhold til frivillighet og inntektsbringende arbeid. Og vi trenger å etablere en forståelse for hvordan trekk i samfunnsutviklingen påvirker utviklingen i frivilligheten.

11.1 Kulturforskning

Så langt er det forsket lite på frivillighet innenfor kultursektoren. Det vil være viktig å dokumentere denne frivilligheten, både som egenart og i samspill med øvrige aktører på feltet. Det er også viktig å dokumentere den lokale frivillighet som ikke lar seg oppdage gjennom medlemskap i nasjonale organisasjoner.

11.2 Forskningsprogram

I dag er det få og små forskermiljø som arbeider med forskning på frivillighet. Det er viktig at disse miljøene ikke fragmenteres og marginaliseres, og denne forskningen må derfor holdes kontinuerlig i hevd. Staten baserer i stor grad sin politikk på forskning om utviklingstrekk i frivilligheten. Desto viktigere at denne forskningen har tilstrekkelig empirisk grunnlag til å gi et differensiert bilde av utviklingstrekk i ulike aldersgrupper og felt. Når Idrettsforskningsprogrammet går mot slutten bør det utvides med en bredere satsning på frivillighetsforskning, med påfølgende utvidede finansielle rammer.

11.3 Virkemidler for forskning

Opprettelsen av Frivillighetsregisteret vil kunne gjøre forskning på frivillighet enklere og mer presis. Det er viktig at registeret blir innrettet på en måte som muliggjør bruk av datamateriale i en komparativ sammenheng. Sentralt i denne sammenheng er bruk av klassifikasjonssystemet fra FNs håndbok for nonprofit-sektoren, som Statistisk Sentralbyrå bør implementere, samt utarbeidelse av et satelittregnskap etter FNs standard for å få en jevnlig og kontinuerlig oppdatering om tilstanden for frivillig sektor.

11.4 Utdanning

Norge har svært begrensede muligheter for lederutdanning innen frivillig sektor, i motsetning til i privat og offentlig sektor og i motsetning til sammenlignbare land. Det tilbudet som finnes er begrenset både i omfang og i forhold til målgruppe. Frivillighet Norge mener at en slik utdanning kan bidra til etablering av en profesjonsidentitet og -mentalitet som frivillig sektor trenger, og ser gjerne at det legges til rette for at flere norske læresteder i samarbeid med læresteder i andre europeiske land tilbyr bachelor- og mastergradsstudier for ledelse i frivillige organisasjoner og tredje sektor. Dette vil også bidra til å styrke fagmiljøet i forskningsfeltet.

